

Sistem nagrajevanja kot motivacija za pisanje domačih nalog pri srednješolcih

mag. Anja Megušar, profesorica matematike, Srednja medijska in grafična šola Ljubljana

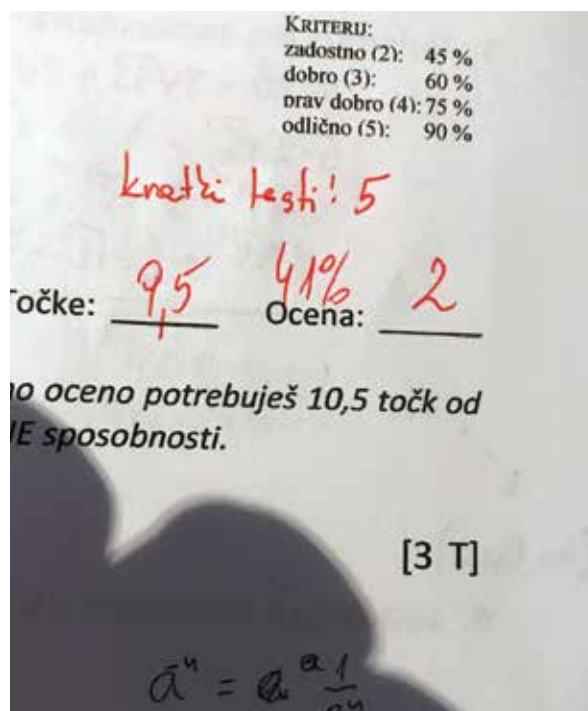
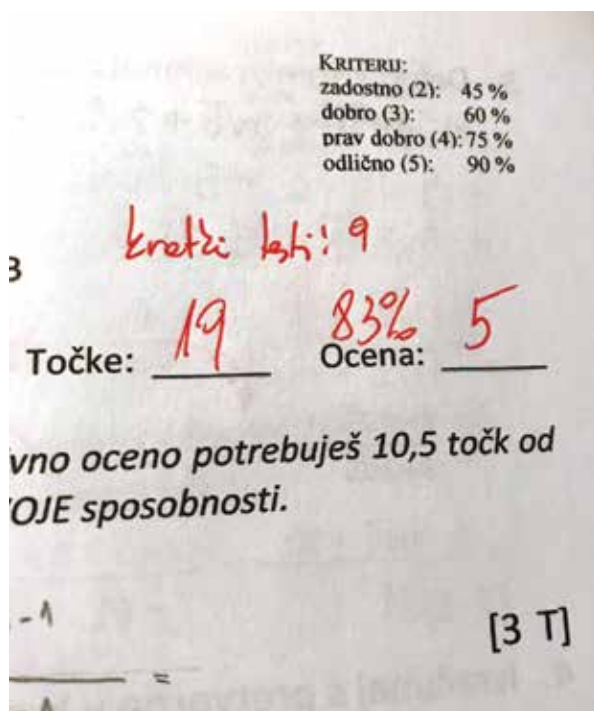
Članek predstavlja drugačen pristop k domačim nalogam. Domače naloge so zadnje čase velik kamen spotike. Vse več se sprašujemo o njihovi smiselnosti, v pedagoškem trikotniku učitelj – otrok – starši pa ima na nastalo situacijo vsak svoj pogled. Učitelji seveda zagovarjamo njihovo potrebnost. Problem pa nastane, ko moramo učence in dijake prepričati, da naloge naredijo. Pri iskanju motivacije sem se tako odločila za sistem nagrajevanja. Dijakov ne kaznujem, če naloge ne naredijo. Nagradim pa vse, ki jo naredijo.

O domačih nalogah

Živimo v časih, ko sta šola in izobraževanje ves čas pod drobnogledom. Javnost pritiska na učitelje, kako naj poučujejo, kaj smejo in česa ne. Še največji kamen spotike so zadnje čase domače naloge. So potrebne ali niso? V pedagoškem trikotniku učitelj – otrok – starši ima vsak svoje mnenje o njih. Učitelji menijo, da se brez njih ne da poučevati, da morajo otroci ponoviti in utrditi snov doma, kajti s tem spodbujajo sprotno delo. Tudi učenci so zelo enotni in so jim naloge odveč. Starševo mnenje pa je največkrat odvisno od otrokovega mnenja. Kadar šola uspešno izdelujejo in jim naloge ne povzročajo

težav, starši nimajo težav z domačimi nalogami. Ko pa začne učencem zmanjkovati energije ali pa ko jo morajo starši delati skupaj z otroki, se njihovo mnenje o domačih nalogah spremeni. Naloge postanejo prezahtevne in predvsem preobsežne.

Sem profesorica matematike v srednji šoli in dijakom dajem domače naloge. Pri tem se ves čas srečujem z izzivom, kako pripraviti dijake, da bi jih opravili, saj jih večina meni, da so domače naloge odvečno opravilo. Tudi javnost se nagiba k stališču, da so učenci časovno preobremenjeni in se sprašuje o smiselnosti in učinkovitosti domačih nalog. Starši sicer sprejemajo, da je naloga pri matemati-

Dijaki s pomočjo kratkih testov lažje dobijo lepe ocene

ki potrebna in zaželena, vendar pa so zadnje čase vse domače naloge v istem košu. Nihče poleg trditve, da so domače naloge nesmiselne, ne napiše, katere naloge. Pri matematiki položaj zelo dobro opiše rek: »Če gledam krojača, kako naredi obleko, še ne pomeni, da jo znam narediti.« Tudi če dijaki v razredu delajo in sodelujejo, še ne pomeni, da stvari razumejo do te mere, da bodo rešili naloge samostojno. Tu pa pomembno vlogo odigrajo domače naloge. Začnemo s preprostimi nalogami in postopki ter počasi stopnjujemo. Ko dijak rešuje domače naloge, utrdi že znano in odkrije, česar še ne zna. Tako lahko naslednjo uro pri pouku vpraša, česar ni razumel.

Teorijo potrebnosti domačih nalog pri matematiki sprejemamo in razumemo vsi. Vsi razen mladitih, s hormoni polni razvijajoči se najstniki. Tudi v osnovni šoli je podobno. V prvi triadi ni težav s pisanjem domačih nalog. Starejši, kot so učenci, večje so težave, in sicer predvsem v motivaciji. V smiselnosti domačih nalog. Za večino najstnikov je to pač potrata časa.

Pri iskanju rešitve, kako motivirati dijake, ki so pogosto brez domačih nalog, sem se zato sama odločila za sistem nagrajevanja. Zdi se namreč, da današnja mladina zelo težko sprejema kritiko in rada sprejme nagrado in pohvalo. Tako namesto tega, da dijaka kaznujem, ker nima naloge, raje nagradim tistega, ki jo je naredil.

Drug problem pri opravljanju domačih nalog je preobremenjenost dijakov. Dijaki slovenskih šol imajo v povprečju 7 ur pouka dnevno. Ko temu dodamo še vožnjo v šolo in iz nje ... Nekateri dijaki se v primeru naše šole v Ljubljano vozijo od daleč in zaradi neugodnih voznih redov resnično nimajo časa za obsežne domače naloge. Tako jih največkrat prepíšejo med poukom ali na hodniku med odmorom. Odmor pa je v resnici namenjen počitku in ne delanju domačih nalog. S prepisovanjem tako le napolnijo zvezek, razumevanja pri tem pa je malo. Nekateri nalogo celo prepíšejo zelo zmeden; pol prve naloge, ki se nadaljuje s polovico druge naloge. In ko ga vprašam, kako je iz neke vrstice prišel v drugo, po navadi odgovori, da zna na pamet ali pa da se trenutno res ne spomni. Pa je dijak to res naredil sam? Sama menim, da bi dijaki morali narediti toliko domače naloge, da lahko sledijo rednemu pouku.

Domačih nalog ne pregledujem po zvezkih in ne gledam, kdo jo ima in kdo ne. Pregled vseh 30 zvezkov vzame neverjetno veliko časa. Približno 10 minut. V 10 minutah lahko rešimo nalogo ali dve. Učitelji se ves čas pritožujemo, da imamo premalo časa za obravnavanje in utrjevanje snovi, vendar pa porabimo četrtno šolske ure za nekaj, kar ne prispeva k ničemur. Pregled zvezkov ne pove, ali so dijaki domačo nalogo naredili ali prepisali. Ali so jo naredili z razumevanjem in ali so jo zgolj »copy-paste« prestavili iz sošolčevega zvezka v svoj zvezek.

Ker menim, da morajo dijaki snov razumeti in ne zgolj napolniti zvezka, sem se zato sama odločila za sistem pregledovanja razumevanja.

Sistem pregledovanja razumevanja domačih nalog s kratkimi testi

Vsak drugi teden dijakom razdelim kratek test iz domačih nalog. Med rednim poukom dijaki ne dobijo domače naloge, ampak nabor nalog iz učbenika, ki pridejo v poštev za kratek test. Ta je sestavljen iz ene naloge, ki je dobesedno prepisana iz učbenika ali je iz nabora nalog, ki jih rešujejo med poukom. Menim, da dijaki, ki so delali domačo nalogo sami in so tako nalogo s kratkega testa že reševali, znajo nalogo rešiti. Oziroma vsaj vedo, kako jo začeti reševati. Mogoče ne znajo rešiti naloge v celoti in ne obvladajo snovi kot za redni test, poznajo pa osnove. Dijaki v enem sklopu tako pišejo 4 do 5 kratkih testov. Ti kratki testi pa sami po sebi ne določajo nobene ocene. Kot sem že omenila, dijake nagradim in ne kaznujem za neopravljeno domačo nalogo. Dijakom sem obljubila, da bodo s kratkimi testi lahko dobili dodatnih 15 % pri rednem testu. Kdor ne osvoji nobenega odstotka, ker ni naredil domače naloge, ni z ničimer kaznovan. Test je še vedno vreden 100 % in še vedno je pozitiven, ko uspe zbrati 45 %. Po drugi strani pa so tisti, ki so delali domače naloge oziroma so se vsaj trudili delati sproti, nagrajeni z dodatnimi odstotki. Nekdo, ki je s kratkimi testi zbral vsaj 5 % (na vsakem testu je dobil vsaj 1 točko od 3, ker je poznal osnove), dobi pozitivno oceno, če redni test piše zgolj 40 %. Ker pa je merilo na testu postavljen na vsakih 15 %, lahko vestni dijaki dobijo eno oceno več, kot če ne bi bilo kratkih testov.

Opažam, da so zdaj dijaki veliko bolj motivirani za opravljanje domačih nalog in predvsem za delo v razredu. Ugotovili so, da že z delom med poukom pridobijo nekaj znanja in razumevanja. Vsaj toliko, da nalogo na kratkem testu začnejo reševati. Tako dobijo vsaj nekaj dodatnih odstotkov za redni test in jim na koncu ne zmanjka odstotek ali dva do zelene ocene. Dodatne odstotke s kratkih testov pa upoštevam samo pri rednih testih in ne pri popravljanju ocen. Dijaki so s tem še dodatno motivirani, da čim bolj odpišejo redni test in predvsem, da ga sploh pridejo pisat. Prepogosto se mi je namreč zgodilo, da dijaki prvega rednega testa niso jemali resno. Ali so »špricali« ali pa so se prišli le podpisat. Testi so se tako pisali po petkrat, ali celo šestkrat, in sicer vsi v upanju, da zberem zadostno število pozitivnih dijakov. Statistika ob koncu leta je temu načinu pregledovanja domačih nalog zelo naklonjena. Test vsaj tretjina razreda piše oceno višje, kot bi pisala brez dodatnih točk. Ob koncu leta se tako povprečne ocene v razredu dvignejo. Tudi popravnih izpitov je veliko manj. Dijaki večinoma ugotovijo, da se splača potruditi za prvo redno pisanje testa.

Sistem pregledovanja domačih nalog s kratkimi testi pa se je izkazal za odličnega tudi v komunikaciji s starši. V dobi eAsistenta vnašam uspešnost kratkih testov pod rubriko domačih nalog. Tako lahko starši sproti spremljajo napredek in delo svojih mladostnikov. Prej, ko so bili le redni testi, so starši dobili povratno informacijo le na vsaka dva do tri mesece. Zdaj pa jo dobijo vsaka dva tedna. EAsistent omogoča tudi vnos komentarjev. Ker starši eAsistenta ne pregledujejo redno, jim dodatno pošljem obvestilo o potrebni izboljšavi vsakič, ko je dijak dvakrat zapored popolnoma neuspešen pri kratkem testu. To namreč pomeni, da dijak pri pouku matematike že cel mesec ničesar ne razume in da morda potrebuje pomoč. Bodisi pri sami organizaciji časa bodisi pri uporabi mobilnega telefona ali pa resnično, kljub velikemu trudu

in delu, še vedno ne razume snovi. Takšne in drugačne težave je treba rešiti pred rednim testom. Popravljanje in ponovno pisanje testa dijake še dodatno obremeni in še težje sledijo redni snovi. Snov se tako kopiči, problemi rastejo, dijaki pa ne najdejo rešitve.

To generacijo dijakov je težko motivirati za opravljanje domačih nalog, saj ta največkrat predstavlja odvzem prostega časa in deluje kot sredstev kaznovanja. A sama sem poiskala resnično uspešno pot, ko sem se odločila za sistem nagrajevanja. Kot sem napisala v uvodu, dijakov ne kaznujem, ampak nagrajujem ... Živimo v času, ko si vsi želimo potrditev in pohval ter spodbud in nagrad. Zakaj jih ne bi bili pri urah matematike deležni tudi dijaki? Potrudimo se in združimo prijetno s koristnim.

$$- a^7 b^{-4} a^7 b^{-4}$$

$$= a^7 b^4$$

$$\textcircled{7} \frac{(3a^3 b^2 x^{-5})^2 (2a - 2b^{-3} x^3)^3}{(3a^3 b^2 x^{-3})^2 (2a - 2b^{-3} x^3)^3} : (2b-1)^4$$

$$\frac{9a^6 b^4 x^{-10} \cdot 8a^{-6} b^9 x^9}{16b-4}$$

$$= \frac{9b-1x-1}{16b-4}$$

$$= \frac{9^2}{2b-x}$$

Dijak je prepisal domačo nalogo brez razumevanja